

відповідальності студента за результати навчання, яка обумовлена створенням технології сприятливих умов для засвоєння. При цьому акцентовано є діяльність суб'єкта навчання, а не діяльність педагога. Відомо, що найбільш ефективно навчальний матеріал засвоюється в діяльності. Відтак, модулі завжди повинні створювати сприятливі умови для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Ураховуючи спрямованість системи на самостійну, індивідуалізовану роботу студентів із модулем, узагальнені заняття вимагають від педагога мінімуму зусиль, і саме тому ефективність модульного навчання не залежить від кількості студентів, які беруть участь у конкретному занятті.

Важливою рисою модульного навчання є специфічна роль педагога в освітньому процесі. У модульному навчанні викладач пропонує студентам інформаційні джерела і виконує роль діагноста, консультанта-порадника та мотиватора, тоді як за традиційною системою викладач виконує роль того, хто тільки представляє інформацію. Модульне навчання слід розглядати як процес суб'єкт-суб'єктної взаємодії того, хто навчається, і педагога. Тільки паритетні взаємодії викладача й студента, що базуються на суб'єкт- суб'єктних відносинах, сприятимуть ефективному вирішенню освітніх завдань. Основою реалізації означеної взаємодії в цьому разі виступатиме рівень підготовленості студентів і саме від нього в першу чергу залежить характер зв'язків управління.

Активне стимулювання студентів до спільної роботи над матеріалами модуля, на нашу думку, сприятиме підвищенню ефективності засвоєння теоретичних і практичних умінь та навичок. Така робота може проводитися у формі групового аналізу складних змістових питань, завдань. До того ж, змістова частина будь-якого модуля, на наш погляд, обов'язково повинна бути "підкріплена" відповідно розробленим контрольним- діагностичним комплексом. Застосування ефективної системи педагогічного контролю, пов'язаної, наприклад, із постійним набором усе більшої кількості балів стане значним стимулюючим фактором на шляху активізації участі студентів у педагогічному процесі.

Фізичне виховання вважається однією з базових дисциплін у підготовці студентів до професійної діяльності й становить собою цілісну систему навчання, зміст якої диференційовано лекційними, практичними, семінарськими та оглядово-методичними заняттями, а також самостійною роботою студентів. Але чинна програма, побудована за традиційним принципом - лінійно-концентричним, орієнтована переважно на репродуктивну навчальну діяльність і не враховує індивідуального темпу навчання, особливостей і потенціалу студентів. Крім того, гностична спрямованість чинної програми не дозволяє повноцінно реалізувати діяльнісний потенціал професійного контексту. Модульна технологія як цілісна дидактична система підпорядковується всім принципам керованих систем, тому перш за все згідно з професійною моделлю вчителя ми визначили мету й завдання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Особливість модульних технологій полягає в тому, що робиться акцент на самостійну роботу студента, яка потребує методичного забезпечення за видами навчальної діяльності студента. При розробці методичних матеріалів слід ураховувати, що на самостійну роботу студента відводиться значна частка навчального часу, але як вид навчальної діяльності самостійна робота реалізується студентом переважно в підготовці до контрольних заходів та при виконанні індивідуальних завдань. Тому методичні рекомендації з усіх видів навчальних занять мають містити відомості про процедури та засоби контрольних заходів, їхню форму і зміст, методи виконання вправ, джерела навчальної інформації.

Узагальнюючи наведені вище підходи до організації навчальної діяльності на основі ідей модульного навчання, можна зазначити, що поступово складається уявлення про можливість конструктивного використання й подальшого розвитку ідей у процесі самостійної підготовки через проектування відповідних технологій.

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРУ ЗА ТЕМОЮ “ЕТІОЛОГІЯ І ПАТОГЕНЕЗ ХВОРОБ ТКАНИН ПАРОДОНТА” З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ

Кіндій Д.Є., Дубовая Л.І., Литовченко І.Ю., Бублій Т.Д.

Суспільно-політичні та економічні процеси, що нині відбуваються в нашій державі, спрямовують систему вищої медичної освіти до нових суспільних завдань і нових стандартів підготовки лікарів. За скорочення державного замовлення і видатків на бюджетне фінансування вищі навчальні медичні заклади України поставлені в жорсткі умови “виживання”.

Оскільки державне замовлення на лікарів-стоматологів знижується, то вузи мають можливість залучати до навчання іноземних громадян. Кількість студентів іноземних держав постійно зростає, що вимагає від викладачів вищої школи основну увагу зосередити на підготовці саме цього контингенту. Тому зараз усе більшого значення набуває якість підготовки іноземних студентів, які навчаються у наших вузах за міжнародними угодами.

Сучасна якісна підготовка студентів-іноземців у вищій медичній школі передбачає відмову від екстенсивно-інформаційного і перехід до інтенсивно-фундаментального навчання, що вимагає впровадження інноваційних технологій: використання комп'ютерних, новітніх телекомунікаційних Технологій, ситуаційних завдань, проблемних методів навчання, особистісної орієнтації навчання.

Фахівці з розвитку нових форм підготовки студентів у вузах вважають, що традиційний процес навчання потребує суттєвої модернізації, а саме: студент повинен навчатися самостійно, адже якість підготовки спеціалістів у вищій школі визначається не тільки обсягом певних знань і навичок, а й здатністю їх до самоосвіти і творчої діяльності. Такі вимоги зумовлені сучасними потребами на ринку праці як в Україні, так і в країнах, громадянами яких є студенти іноземного факультету. Після повернення на батьківщину фахівець повинен скласти іспит на підтвердження лікарського диплома, в теоретичній частині якого багато питань з основних медичних дисциплін - нормальної анатомії, гістології, нормальної фізіології, патологічної анатомії і фізіології - в аспекті етіології і патогенезу стоматологічних хвороб, зокрема запально-дистрофічних хвороб тканин пародонта. Необхідність мати чітке уявлення про причини та механізм виникнення цих хвороб обумовлена клінічною практикою - призначення індивідуально-орієнтованого лікування та профілактичних заходів має впливати з етіології та патогенезу захворювання в кожного конкретного хворого.

Питання етіології та патогенезу стоматологічних хвороб тісно пов'язані з вивченням базових медичних дисциплін, які викладаються на I-III курсах навчання у вузі. На жаль, іноземні студенти вважають їх суто теоретичними, ніби не пов'язаними з практикою. Мовний бар'єр студентів-іноземців і тезисне висвітлення окремих питань етіології та патогенезу хвороб тканин пародонта в підручниках не сприяють глибокому, ґрунтовному засвоєнню цих питань, формуванню клінічного мислення, що важливо в лікуванні ними пародонтологічних хвороб.

На кафедрі терапевтичної стоматології ВДНЗ України "УМСА" в VII семестрі згідно з навчальним планом проводиться семінарське заняття на тему "Етіологія і патогенез хвороб тканин пародонта". Під час обговорення питань, дискусії на семінарі в студентів-стоматологів формується сучасно обґрунтований, практичний погляд на причини виникнення і механізм розвитку таких поширених стоматологічних хвороб як гінгівіти, пародонтит, пародонтоз. Студентам заздалегідь пропонуються питання семінарського заняття та перелік основної й додаткової літератури, в якому крім підручників і монографій є сучасні наукові статті у фахових журналах провідних учених-пародонтологів у тому числі й співробітників ВДНЗУ "УМСА" - професорів Л.М. Тарасенко, А.П. Гасюка, В.М. Бобирьова, П.Т. Максименка, Т.О. Петрушанко.

Викладач ознайомлює студентів-іноземців із правилами написання та оформлення рефератів. Основний акцент робиться не на оволодінні ними готовими знаннями, а на їх самостійному здобуванні. При цьому важливо, щоб не лише форма роботи була привабливою для студентів, а й сам зміст, інформація, яку під час роботи вони отримують, була значима та важлива для майбутніх лікарів у професійному сенсі. Тому семінарські питання для написання реферату студенти-стоматологи можуть вибирати індивідуально до своїх уподобань.

У навчальних цілях при написанні рефератів студенти нашого вузу можуть використовувати окрім традиційних бібліографічних видань електронні підручники, довідники, енциклопедії, комп'ютерні презентації ілюстративного характеру, комп'ютерні слайди-фільми тощо. Таке використання перекресних посилань дає найбільш довідковий характер інформації, сприяє повному розкриттю проблеми при написанні реферату.

Під час семінару викладач ставить проблемні питання для зав'язування дискусії. Кожен студент вільно доповідає зміст свого реферату, інші беруть участь в обговоренні. Перевіряючи реферат, викладач звертає увагу на його зміст і правильне оформлення, підкреслює досягнення провідної мети написання - відповіді на питання, з якого написаний реферат. Слід зазначити, що необхідно це робити обґрунтовано і коректно, не ображаючи іноземних студентів. На жаль, із власного досвіду можна зазначити, що

студенти-іноземці не завжди мотивовані до вивчення теоретичного матеріалу. Тому викладач повинен постійно звертати увагу на важливість формування загальноклінічних знань майбутнього лікаря-стоматолога, основою яких є засвоєння фундаментальних медичних дисциплін.

Інноваційні технології навчання перебудовують взаємовідносини викладача і студента, перетворюють викладача в організатора пізнавальної діяльності, а студента - в активного суб'єкта творчої пізнавальної діяльності. Широке застосування новітніх технологій сприяє високому рівню професійної і наукової підготовки випускників ВДНЗУ "Українська медична стоматологічна академія".

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Кіприч С.В., Румар М.П., Кириленко Л.Г.

Несприятливі соціально-економічні умови сучасної України, важка екологічна ситуація, інформаційне перенасичення та інтенсифікація навчального процесу призвели до погіршення здоров'я молоді. На нинішньому етапі розвитку педагогічної науки разом із проблемами впровадження інноваційних технологій, методів і форм організації професійної підготовки фахівців у ВНЗ надзвичайно важливим завданням розбудови національної освіти Державна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття) визначила формування освіченої, творчої особистості, створення умов для її фізичного і морального здоров'я, забезпечення пріоритетного розвитку людини. Здоров'я нації в наш час розглядається як показник цивілізованості держави, що відображає соціально-економічний стан суспільства.

У центрі сdx нагальних проблем розвитку держави постає особистість педагога — вчителя нової генерації, котрий буде навчати підростаюче покоління та всебічно сприяти розвитку нових гуманістичних напрямків освіти третього тисячоліття. Сучасні освітні стандарти містять вимоги, які обумовлюють підготовку майбутнього вчителя до виконання професійних обов'язків на якісно новому рівні, що позитивно би впливали на стан здоров'я та розвиток школяра.

Проблема здоров'я людини посідала важливе місце від давніх часів у національній культурі та народній педагогіці. Її розглядали такі вчені як А. Макаренко, Г. Сковорода, М. Стельмахович, В. Сухомлинський та ін.

Здоров'ю взагалі та формуванню культури здоров'я молоді зокрема присвятили свої праці сучасні вітчизняні науковці fit Амосов, Г.Апанасенко, Р. Баєвський, В. Бобрицька, І. Брехман, Е. Буліч, В. Горашук, М. Гриньова, О. Дубогай, Л. Жаліла, В. Климова, Г. Кривошеєва. І. Муравова, В. Оржеховська, Л. Попова, В. Скумін, С. Страшко, Л Татарни- кова та ін.

Щодо підготовки майбутніх учителів, які передаватимуть учнівській молоді основи національної культури та досвід поколінь у справі збереження духовного, психічного, фізичного здоров'я і поєднують його з новітньою науковою інформацією, зроблено багато, однак забезпечення високого рівня її якості потребує ще значних зусиль численних науково-педагогічних працівників та організаторів освіти.

Одним із напрямків розв'язання цієї проблеми в процесі реформування освіти на сучасному етапі є створення в навчальних закладах адекватних умов, що сприяли б активізації вищих потреб особистості в постійному самовдосконаленні. В її основі лежить насамперед самостійність особистості. Головним проявом досягнення цієї мети педагогічного процесу у вищому закладі освіти є самостійна робота студентів, ефективність якої зумовлена рівнем її організації. Вона формує в студентів потребу творчої пізнавальної діяльності, активізує мислення, спонукає до постійної самоосвіти, що має супроводжувати вчителя все життя.

Принагідно зазначимо, що самостійна робота застосовується в багатьох предметах, які викладаються у вищій школі. Не останню роль в навчальному процесі, на нашу думку, повинна відігравати і самостійна робота з формування культури здоров'я. Адже якщо студент погано володіє навичками самостійної роботи в цій сфері, не прагне оволодіти знаннями без шкоди для здоров'я, то зростає ймовірність прогресування наявних захворювань і появи нових.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні сутності самостійної роботи студентів з формування культури здоров'я та експериментальній перевірці педагогічних